СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» № 638-IV від 20 березня 2003 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text.
2. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 361-IX від 6 грудня 2019 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text.
3. Regulation (EU) 2024/1620 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 establishing the Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1620/oj.
4. Regulation (EU) 2024/1624 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1624/oj.
5. Directive (EU) 2024/1640 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 on the mechanisms to be put in place by Member States for the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1640/oj.
6. Regulation (EU) 2023/1113 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on information accompanying transfers of funds and certain crypto-assets. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1113/oj.
7. Single Programming Document 2026-2028 – ALMA/ URL:https://www.amla.europa.eu/document/download/

Риженьких Е.О., здобувач
Науковий керівник: Удовенко Ю. О.,
доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет,

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ХАРЧОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

Харчова промисловість є однією з важливих сфер економіки України, діяльність якої безпосередньо пов’язана з використанням значної кількості сировини та утворенням відходів на різних етапах виробництва і реалізації харчових продуктів. До таких відходів можуть належати залишки сировини, побічні продукти виробництва, а також харчові продукти, від яких власник позбувається, має намір або зобов’язаний позбутися. Належне управління харчовими відходами має не лише економічне та екологічне, а й важливе правове значення, оскільки пов’язане із забезпеченням безпечності харчових продуктів, охороною довкілля та дотриманням установлених вимог суб’єктами господарювання.

Відповідно до Закону України «Про управління відходами», відходи харчових продуктів – це харчові продукти у значенні, наведеному в Законі України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», що стали відходами. Водночас утворювачем відходів визнається фізична або юридична особа, у результаті діяльності якої утворюються відходи [1]. Отже, підприємство харчової промисловості, діяльність яких супроводжується утворенням таких відходів, зобов’язані дотримуватися встановлених законодавством вимог щодо їх обліку, збирання, зберігання та подальшого оброблення.

Однією з основних проблем правового регулювання є визначення особливостей поводження з харчовими відходами та різних етапах виробничого процесу. У процесі діяльності підприємств можуть утворюватися харчові продукти, які з певних причин не можна реалізувати або надалі використовувати за призначенням. У таких випадках підприємства повинні забезпечити належне зберігання, сортування та перевезення цих відходів, а також організувати їх подальше відновлення або видалення відповідно до вимог законодавства. Згідно із Законом України «Про управління відходами», управління відходами охоплює заходи зі збирання, перевезення, оброблення, відновлення та видалення відходів [1].

Окремої уваги потребує проблема запобігання утворенню харчових відходів і забезпечення їх можливого відновлення. Частина відходів харчової промисловості за відповідних умов може використовуватися для виробництва кормів, компостування, отримання біогазу або інших корисних продуктів. Водночас вибір конкретного способу поводження залежить від складу відходів, їхніх властивостей, вимог безпечності та законодавчих обмежень. Тому важливо не лише встановлювати обов'язки щодо передачі відходів на оброблення, а й створювати правові та економічні умови для запобігання їх утворенню, роздільного збирання та впровадження технологій відновлення.

Не менш важливим є екологічний аспект проблеми. Неналежне зберігання, оброблення або видалення харчових відходів може спричиняти забруднення ґрунтів і вод, утворення неприємних запахів та викиди парникових газів унаслідок розкладання органічних речовин. У зв'язку із цим законодавство України орієнтується не лише на організацію збирання та видалення відходів, а й на запобігання їх утворенню, зменшення негативного впливу на довкілля та розвиток операцій з відновлення. Реалізація цих підходів має особливе значення для підприємств харчової промисловості, які утворюють значні обсяги органічних відходів [3].

Важливим кроком у розвитку державної політики у цій сфері стало затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1353-р [2]. Цей документ визначає стратегічні напрями розвитку системи управління відходами. Його реалізація має сприяти вдосконаленню організаційних і правових механізмів запобігання утворенню відходів, їх збирання та оброблення. Водночас ефективність відповідних заходів залежить від їх практичного впровадження, належного фінансування та узгодженості дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування і суб'єктів господарювання. Таким чином, правове регулювання харчових відходів має комплексний характер і ґрунтується на взаємодії законодавства про управління відходами, безпечність харчових продуктів та охорону навколишнього природного середовища. Це створює необхідність узгодженого застосування різних нормативно-правових актів. Для підприємств харчової промисловості особливо важливим є не лише виконання вимог щодо безпечності продукції, а й правильне визначення подальшого поводження з продукцією, яка втратила статус придатного харчового продукту.

На нашу думку, одним із напрямів удосконалення правового регулювання є конкретизація вимог щодо розмежування харчових продуктів і харчових відходів, а також розвиток механізмів запобігання їх утворенню та стимулювання безпечного відновлення. Доцільним є вдосконалення практичних рекомендацій для підприємств харчової промисловості щодо класифікації відходів, ведення їх обліку, організації роздільного збирання та вибору способів оброблення. Важливим також є посилення контролю за дотриманням установлених вимог і розвиток економічних стимулів для впровадження ресурсоефективних технологій.

Отже, проблема правового регулювання харчових відходів в Україні полягає не лише у необхідності їх утилізації, а й у створенні ефективної системи запобігання їх утворенню, безпечного зберігання, відновлення та видалення. Удосконалення правового регулювання в цьому напрямі сприятиме зменшенню негативного впливу на довкілля, раціональному використанню ресурсів і підвищенню ефективності діяльності підприємств харчової промисловості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 № 2320-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20.

2. Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2024.

3. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97.